

Motion till riksdagen 2020/21:806

av **Jonas Andersson i Linköping m.fl. (SD)**

Spelmarknadspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utvärdering av licenssystemet bör genomföras fem år efter införandet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om marknadsföring av spel och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stänga ute illegala aktörer från spelmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en riskklassificering av olika typer av spel och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om reglering av loot-lådor och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om medel till allmännyttiga ändamål och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att politiska partier samt föreningar och bolag som ägs av politiska partier inte ska räknas in i undantaget i spellagen som medger att dessa får bedriva lotteriverksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte tillåta undantag från förbudet mot att erbjuda spel på kredit och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det statliga engagemanget i ATG inklusive den statliga styrelsrepresentationen i bolaget ska upphöra, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa en långsiktig och tryggad finansiering för hästsporten och tillkännager detta för regeringen.

Folkhälsa i fokus

Folkhälsoaspekten är central i sverigedemokratisk spelmarknadspolitik på grund av önskan att minimera risken för att personer som spelar ska utveckla spelberoende och fastna i en spelproblematik. Sverigedemokraterna står bakom den modell med ett licenssystem som numera finns på plats på den svenska spelmarknaden. Vi vill dock se att en uppföljning av licenssystemet planeras in så snart som möjligt – en grundlig utvärdering bör påbörjas fem år efter att den nya lagstiftning som följde av 2018 års proposition rörande en omreglerad spelmarknad trädde i kraft, så att vi med ett antal år av facit i hand kan få en tydlig överblick kring hur omregleringen har utfallit. Än är det för tidigt att få en detaljerad bild av utfallet, även om vår uppfattning hittills på det stora hela är att omregleringen har varit framgångsrik.

Situationen på spelmarknaden innan omregleringen och den nya lagstiftningen kom på plats 2019, där delar av marknaden var i händerna på oreglerade aktörer, var ohållbar. Det var brådskande att nå en lösning, det bidrog till att Sverigedemokraterna ställde sig bakom regeringens förslag om att införa ett licenssystem för spel enligt propositionen på området från 2018. På så sätt kunde en svart marknad kanaliseras in till reglerad och laglig spelverksamhet, vilket bidrar till att staten kan ta sitt ansvar i strävan om att förhindra medborgare från att hamna i destruktiv spelproblematik.

Marknadsföring av spel

Sverigedemokraterna vill motverka aggressiv marknadsföring av spel. Inför omregleringen av spelmarknaden menade vi att det inte var hållbart att tro på att måttfull marknadsföring skulle utvecklas genom praxis. Den nya spellagen påtalar att marknadsföring av spel ska vara måttfull, men inte minst i nära anslutning till omregleringen fanns det från allmänheten en omfattande kritik mot spelreklamen som alltför aggressiv och omfattande. Att situationen var sådan hänger ihop med konkurrens om marknadsandelar i anslutning till omregleringen, och vissa spelaktörer testade gränserna för lagstiftningen vad gäller måttfullhetskravet.

Konsumentombudsmannen (KO) gick ut i december 2018 med att man stämmer Elec Games Limited, som står bakom Ninja Casino, för att ha brutit mot måttfullhetskravet i spellagen. Resultatet i domen från november 2019 blev bland annat att patent- och marknadsdomstolen förbjöd spelbolaget att marknadsföra onlinekasino genom ”take over”-annonser på internet. Domstolen förbjöd också diverse påståenden som spelbolaget hade använt, så som ”SPELA NU!” och ”Vinstpengarna på bankkontot på fem minuter – helt utan registrering”.

Sedan domar fallit kring övertramp mot måttfullhetskravet i spellagen ser vi att en praxis börjar etablera sig på området. Kritiken mot aggressiv spelreklam lever kvar i den svenska samhällsdebatten, även om debatten och trycket kring spelreklamsfrågan inte är lika högt som tidigare. Sverigedemokraterna ser positivt på att det börjar klarläggas tydligare vad måttfullhetskravet innebär, men vi hade helst sett att tydliga ramar och regler kring detta hade funnits på plats tidigare.

Under våren 2019 gick regeringen ut med att man avser att agera ytterligare mot aggressiv spelreklam genom att låta Spelmarknadsutredningen få i uppdrag att ta fram åtgärder för att begränsa marknadsföringen av spel. Sverigedemokraterna hoppas att tydliga resultat ska nås via utredningen kring vilket sätt spelreklam ska begränsas på,

och vi har för avsikt att vara en konstruktiv part i detta. Vår förhoppning är att utredningen ska bidra till långsiktiga och tydliga regler vad gäller spelreklamen, till gagn och förutsägbarhet för såväl konsumenter som för de aktörer på spelmarknaden som har valt att ställa sig bakom det svenska licenssystemet och dess regler.

Kanalisering och illegala aktörer

En av målsättningarna med omregleringen på den svenska spelmarknaden var att uppnå en hög kanaliseringsgrad, att få en hög andel spelaktörer att vilja verka inom det svenska licenssystemet. Hur god kanaliseringen är har varit en omdebatterad fråga sedan omregleringen. Exempelvis har det funnits en debatt kring den statistik som Spelinspektionen har lutat sig mot vad gäller kanaliseringsgraden, där bedömare inom spelbranschen har pekat på att andelen spelande som sker på spelsajter utan licens kan vara betydligt högre än vad som görs gällande från myndighetshåll.

Utanför det svenska licenssystemet på spelmarknaden finns en marknad med olicensierade alternativ som riktar sig mot svenska spelare. Spelare kan välja att vända sig till dessa alternativ i stället för de licensierade alternativ exempelvis av skäl som att dessa spelsajter erbjuder bonusar och kampanjer som inte hade tillåtits hos alternativ med licens. Dessa sajter riktar också in sig mot spelare som tidigare har anmält sig till Spelpaus, men som nu vill börja spela igen. Man försöker alltså fånga in högriskspelare. Sverigedemokraterna ser det som mycket viktigt för legitimiteten i det licenssystem som finns på den omreglerade svenska spelmarknaden, att illegala aktörer hålls tydligt utanför.

Spelmarknadsutredningen har i uppdrag att inkomma med förslag på ytterligare åtgärder för att stänga ute olicensierat spel. Det är viktigt att sådana förslag blir skarpa och gör skillnad i praktiken.

Riskklassificera olika spel- och lotterityper

Som en del i att hantera problematiken med aggressiv spelreklam skulle det kunna vara en idé att riskklassificera olika spel- och lotterityper. Att köpa en skraplott på den lokala tobaksaffären då och då är naturligtvis i flera avseenden en annorlunda typ av spelande än vad det är att spela på nätkasinet vid en ständigt tillgänglig dator i hemmets vrå. Det finns skäl att anta att vissa typer av spel och lotterier innebär större risker för spelaren än andra vad gäller att framkalla ett osunt spelande som utvecklas till ett beroende eller annat ohälsosamt tillstånd. Om vi tar antagandet för riktigt bör det påverka hur marknadsföringen av olika typer av spel ska ses på från lagstiftarens sida. Då är det inte självklart att alla typer av spelreklam bör dras över en kam om lagar och regler stramas åt. Även för att värna intäkter till föreningsliv, hästnäringen med flera positiva krafter i det svenska civilsamhället så är det klokt att göra skillnad på spel och spel. Sverigedemokraterna ser det därför som önskvärt att möjligheterna att riskklassificera olika typer av spel och lotterier utreds.

Loot-lådor

I spel på olika digitala plattformar såsom pc, mobiltelefoner med flera, så förekommer i flera fall lotteri- och kasinoliknande moment, som kommit att gå under namnet loot-lådor ("loot boxes"). Det handlar om upplägg i spel där användare för verkliga pengar slumpmässigt erhåller virtuella föremål, vilket i vissa fall kan vara att betrakta som lotteri, inte minst om de virtuella föremålen i ett senare skede i någon form kan växlas tillbaka till verkliga pengar. Fenomenet har ökat i spelvärlden de senaste åren, och har blivit ett populärt sätt för spelföretagen att öka sina intäkter. Det vore på sin plats om det i Sverige tydligare fastslås i vilka fall detta rör sig om lotteri, och när det inte gör det. Att minderåriga personer inte dras in i lotteri och ett slags spelande via loot-lådor, i spel på till exempelvis pc eller olika slags telefoner, bör särskilt tillses.

Under våren 2019 gav regeringen Konsumentverket i uppdrag att kartlägga och bedöma eventuella brister vid lotteri- och kasinoliknande inslag i datorspel, så som nämnda loot-lådor. Initiativet välkomnades av oss sverigedemokrater. I oktober 2019 presenterade Konsumentverket sin kartläggning, vilket är ett steg i rätt riktning. Det är viktigt att arbetet med att tydliggöra vad som ska gälla kring loot-lådor inte stannar vid kartläggningen i sig, utan reglering och uppstramning måste till där behov finns. Att skydda konsumenterna, inte minst barn och unga, som kan komma i kontakt med lotteri- och kasinoliknande inslag på detta sätt, måste ha hög prioritet.

Lotterier, spel på kredit med mera

Stora delar av civilsamhället får betydande delar av sina intäkter från lotteriförsäljning. Lotterier lyder under en förbudslagstiftning, vilket innebär att tillstånd krävs för att få bedriva lotteriverksamhet. Lotterimarknaden är förbehållen staten och de lotterier som så kallade "allmännyttiga ändamål" bedriver. Sverigedemokraterna anser att det är av yttersta vikt att civilsamhället även i fortsättningen får de medel som det behöver. Relationen mellan lotteriförsäljning och civilsamhället menar Sverigedemokraterna är något gott i grunden, det är ett förhållande som bör upprätthållas. Skulle kommersiella spelaktörers marknadsandel bli avsevärt större än i dag utan att marknaden i sig blir större, lär det innebära att en mindre andel av försäljningsvinsterna kommer allmännyttiga ändamål till del i civilsamhället. Därför vill Sverigedemokraterna att denna utveckling övervakas noga, och att en plan läggs fram för att säkra resurser till allmännyttiga ändamål som i någon mån finansieras genom lotteriförsäljning.

Att politiska partier samt organisationer och bolag som ägs av politiska partier, i lagens mening ska anses vara "allmännyttiga ändamål" och ha möjlighet att bedriva lotteriverksamhet, är Sverigedemokraterna kritiska till. Detta undantag utnyttjas, inte minst av Socialdemokraterna, det parti som har varit med och styrt Sverige större delen det senaste seklet, för att berika sig enormt i avsaknad av konkurrens från kommersiella aktörer. För Socialdemokraternas del genererar intäkterna från lotteriverksamheten tiotals miljoner kronor om året.

Sverigedemokraterna menar att undantaget för allmännyttiga ändamål har legitimitet, exempelvis när det går till vanligt svenskt föreningsliv, inte minst småskaligt sådant, som många säkerligen tänker sig att undantaget i stort ska syfta till. I stället går det i dagsläget också till att dryga ut politiska maktpartiets kassor med tiotals miljoner kronor årligen. Detta sker trots att svenska politiska partier redan har säkra intäktskällor

i form av partistöd på olika politiska nivåer, intäkter från personer som löser medlemskap i partierna med mera. Att politiska partier samt organisationer och bolag som ägs av dessa ska anses vara ”allmännyttiga ändamål” när det kommer till lotterimarknaden, vill Sverigedemokraterna sätta stopp för.

Sverigedemokraterna har länge motsatt sig att det ska finnas undantag från förbudet för licenshavare och spelombud att erbjuda eller lämna kredit för insatser i spel. Ett undantag i spellagen medger dock att det går att göra lotteriköp på kredit ändå.

Skälet till att en person gör ett kreditköp beror ofta på avsaknad av egna ekonomiska resurser för att kunna köpa det personen vill ha eller har behov av för tillfället. Att köpa en lott eller att spela om pengar innebär att man försöker att vinna stora summor pengar, men sannolikheten att vinna är dock statistiskt sett mycket liten. En person som väljer att låna till ett sådant köp är antingen desperat eller spelberoende, eller båda delarna. Sverigedemokraterna anser att det inte bör vara tillåtet att försöka göra vinst på människor som vänt sig till en sådan förenklad väg ut ur ekonomiska problem. Således bör det inte vara tillåtet att erbjuda spel på kredit i Sverige. Av det följer vidare att den som ansvarar för prenumerationstjänster på området bör ta betalt för de lotter som denne säljer innan dessa avsänds till kunden. Via antagandet av propositionen från 2018 om en omreglerad spelmarknad så stramades reglerna upp för att erbjuda kredit för spelande, men fortfarande finns möjlighet till undantag från lagen om än mer begränsat än tidigare.

Ett exempel i närtid med problemet med att bedriva spelverksamhet på kredit går att finna hos Kombispiel, ett spelbolag ägt av Socialdemokraterna och SSU. Bolaget har utnyttjat sitt undantag från spellagen för att bedriva spelverksamhet på kredit, en verksamhet som enligt Dagens Nyheter den 4 september 2017, ska ha drivit många tusentals personer till Kronofogdemyndigheten för att de inte kunnat betala sina lotter till bolaget.

ATG och hästsportens finansiering

Utöver Svenska Spel så har staten också ett engagemang i ett annat spelbolag, nämligen Aktiebolaget Trav och Galopp (ATG), som inte är statligt ägt, men som är statligt kontrollerat. Staten utser en styrelsemajoritet i bolaget, inkluderat ordförande, även fast bolaget till fullo ägs av Svensk Travsport och Svensk Galopp. Detta framstår som ett slags märklig rest från tiden när spel på hästsport var monopoliserat. Eftersom det inte längre är ett monopol som råder vad gäller spel på hästsport, så bör staten upphöra med sitt engagemang i ATG.

När spel på hästsport var monopoliserat fanns en säker modell för finansiering av hästsporten. Dessa förutsättningar finns inte längre kvar i och med omregleringen på spelmarknaden i Sverige, varför det i den konkurrenssituation som nu råder är viktigt att in i framtiden säkra en långsiktig och tryggad finansiering för hästsporten.

Jonas Andersson i Linköping (SD)

Aron Emilsson (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Cassandra Sundin (SD)